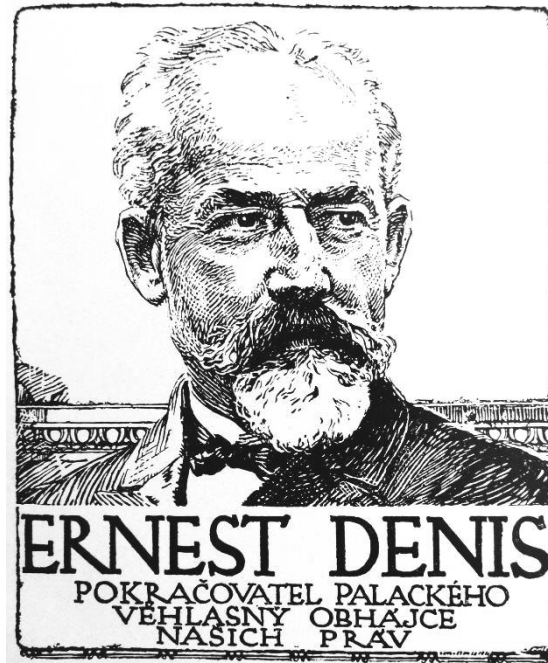

Ernest Denis (1849–1921)

Pracovní list úroveň A

Zdroj: VANČURA, J. Arnošt Denis. Praha: Zlatoroh, 1924, s. 153.

I. Denisův odpor k násilí a porážka Francie v německo-francouzské válce 1870–1871

Mladý student historie Ernest Denis právě dokončoval svá studia na vysoké škole v Paříži, když roku 1870 vypukla prusko-francouzská válka. Denis narukoval jako voják dobrovolník do francouzské armády. Ta utrpěla porážku a její kraje Alsasko a Lotrinsko jí byly odňaty a násilně připojeny k nově vzniklému Německému císařství (1871). Denis, stejně tak jako jeho francouzští vrstevníci, byli touto válkou hluboce poznamenáni a toužili po odvetě. Prvořadým francouzským cílem bylo navázat spolupráci s národy, které by jí mohly pomoci znovu získat odňatá území.

DOK 1: Náboženské pronásledování Denisových prarodičů, o kterém jako malý slýchával

*Za krvavých bouří [po roce 1815] událo se nové **pronásledování hugenotů** [francouzských protestantů], (...) jemuž by málem padli za oběť Denisovi děd a babička. Dojem tohoto vypravování hluboce se zakotvil v mysli hochově [Denise], a tím se vysvětluje **pozdější odpor Denise jako historika** ke všemu **násilí hmotnému i duševnímu**.*

Zdroj: VANČURA, J. Ibidem, s. 6–7.

- *Živé svědectví Denisovy babičky o násilí páchaném na francouzských nekatolicích se našemu historikovi vrylo do paměti. K čemu měl jako pozdější historik odpor a co kritizoval ve svých knihách?*

Jako červená nit se v Denisově interpretaci nejen českých dějin objevuje kritický odpor k násilí hmotnému i duševnímu (dogmatismus).

- *Co si představíš pod pojmem „násilí hmotné a duševní“?*

Jde o násilí fyzické, na majetku a o nátlak myšlenkový (nesvoboda).

DOK 2: Slepá mapa Evropy

Zdroj: <http://www.zsfrymburk.cz> [15. 10. 2014].

DOK 3: Mapa dnešních francouzských krajů (Alsasko a Lotrinsko jsou červeně ohraničené)

Zdroj: <http://www.lafayette.edu>. [15. 10. 2014].

- *Doplň do textu chybějící slova. Jako zdroj informací použij úvodní text ke kapitole.*

V roce 1870 vypukla tzv. prusko-francouzská válka, ve které se střetly dva státy: **Francie** a budoucí **Německo**. Prusko zasadilo Francii tvrdou porážku; v roce 1871 získalo pro budoucí sjednocené Německo jako válečnou kořist francouzské regiony **Alsasko** a **Lotrinsko**.

- *Na mapě DOK 2 vyznač Francii, Německo a ČR. Pokud nevíš, použij školní zeměpisný atlas.*
- *Na slepé mapě DOK 2 vyznač pomocí dějepisného atlasu a mapky DOK 3 zmiňované kraje Alsasko a Lotrinsko. V kterém dnešním státě se dnes nacházejí?*

Regiony Alsasko a Lotrinsko se nacházejí na území dnešní Francie.

II. Na studiích v Praze

Co přivedlo mladého francouzského historika do Prahy? Především to byl Denisův vlastenecký smysl pro „povinnost“, tj. snaha znovu získat pro Francii kdysi ztracená území. Svůj úkol totiž spatřoval v poznání Slovanů, aby s nimi mohla Francie navázat spolupráci. Denis se vydal v letech 1872–75 na studijní pobyt do Prahy, aby se naučil v první řadě německy a posléze česky. V té době byly totiž české země součástí Rakouska-Uherska, kde byla úředním jazykem němčina.

DOK 4: Vrchlického vzpomínka na doučování Denise češtině (časopis Máj, 1909)

Brzy se ukázalo, že dvě hodiny týdně je málo. Denis (...) byl **muž železné píce a úžasné vytrvalosti**. Přidávalo se tak dlouho, až jsem k němu docházel každého dne. Vyučovací plán byl tento: Denis (...) „Národní listy“ **přečtl nahlas** (...). Současně se, co bylo přečteno, **překládalo do frančtiny**. (...) Na konec přišla na řadu literatura – čtly a překládaly se **romány, novely a básně**. (...) Já býval u Denise ne jednu, ale **několik hodin**. O osmé jsem přicházel, po dvanácté jsem svého milého žáka opouštěl.

Zdroj: VANČURA, J. Arnošt Denis. Praha: Zlatoroh, 1924, s. 34–35.

- *Jak vypadal vyučovací plán češtiny u Denise? S jakými různými texty se pracovalo a jaké dovednosti Denis především rozvíjel? K úplnému zvládnutí jazyka je však zapotřebí ještě jedna dovednost, o které Vrchlického svědectví mlčí. Která to je v řadě: čtení – mluvený projev – psaní?*

Denis denně četl noviny „Národní listy“ a překládalo se do francouzštiny. Později stejným způsobem četl závažnější texty jako Palackého *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě* nebo romány a také Vrchlického básně.

- *Z textu zjisti, kolik hodin denně a týdně se Denis češtině věnoval ve své nejintenzivnější přípravě.*

Denis se s Vrchlickým učil denně i několik hodin: více než čtyři.

- *Proč myslíš, že z původních dvou hodin týdně se stalo nakonec několik hodin denně intenzivního studia? Z textu zjisti, jaké měl Denis vlastnosti a jak k učení přistupoval.*

Denis měl podle Vrchlického ohromnou píli a vytrvalost. Byl houževnatý a šel si za svým cílem.

III. České dějiny „po francouzsku“

Denis si sám dobře uvědomoval nedostatky svého historického bádání o českých zemích; ve svém výzkumu totiž neobjevil žádné nové písemné prameny. Přesto byl jeho podnik obdivuhodný, a to především svým rozsahem od husitství (tj. po roce 1400) až do roku 1900. Vždyť v Čechách se nenašel v jeho době žádný historik, který by byl schopen obsáhnout tak širokou epochu národních dějin.

DOK 5: Z Denisova děkovného dopisu Pražanům, 1907

Znám lépe než kdokoli jiný nedokonalosti a mezery své práce. Přijdou jiní po mně, kdož ji opraví a doplní. Myslím však, že mohu říci, že nikdo nepřistoupí ke studiím těmto s upřímnější láskou k vaší vznešené zemi a vašemu obdivuhodnému městu.

Zdroj: VANČURA, J. Ibidem, s. 181.

- *Jak se Denis staví k nedostatkům své historické práce? Lpí na neměnnosti původního textu? Co navrhuje?*

Denis si sám uvědomoval, že jeho české dějiny jsou „šité horkou jehlou“ a budou potřeba doplnit. Nabádá české historiky, aby zkoumali a popř. revidovali jeho díla.

- *Z jakých svých citů se vyznává v souvislosti se svým bádáním o českých zemích? Myslíš, že měl, on Francouz, Čechy rád?*

Denis vyznává svou náklonost k české zemi, především k Praze. Čechy si zamiloval. (Jeho „upřímná láska“ šla pravděpodobně ruku v ruce s touhou vymanit Francii z politické izolace a zprostředkovat jí vliv ve slovanské střední Evropě.)

IV. Denisova obhajoba Československa za „Velké války“

Vstupem Francie do války proti Německu v roce 1914 byly Denisovy francouzsko-české aktivity stále důležitější. Roku 1915 založil ve spolupráci s T. G. Masarykem (budoucím československým prezidentem), časopis „La Nation Tchèque“ (Český národ). Obhajoval v něm nárok Čechů a dalších slovanských národů na samostatnost. S těmito národy pak měla Francie, odolávat společnému nepříteli: válečnému Německu a Rakousku-Uhersku (dále R-U). Denis se tímto způsobem pokoušel přesvědčit francouzské politiky o nutnosti rozbití Rakouska-Uherska v první světové válce.

- *Napiš, jak se také říkalo první světové válce. Vycházej z nadpisu kapitoly.*

Velká válka

DOK 6: Česko-slovenská kolonie, tj. Češi a Slováci žijící v Paříži

„Zde roku 1916 prozatímní československá vláda zřídila své sídlo pod vedením T. G. Masaryka“

Pamětní deska na budově č. p. 18, Bonapartova ulice, Paříž (ve 20. a 30. letech centrum „čs. kolonie v Paříži“, dnes České centrum, ČŠBH Paříž a konzulární oddělení ČR – situace v lednu 2015)

Zdroj: Pamětní deska na budově ČC v Paříži. Osobní fotografie Jana Lorence, 19. 6. 2013.

- *Napiš svými slovy, co znamená česko-slovenská kolonie v Paříži. Kde měla sídlo?*

Kolonie znamená společenství lidí, kteří nově osídlí území. Jedná se o české a slovenské emigranty v Paříži se sídlem na adrese Bonapartova 18, Paříž.

- *Vyhledej na internetu a v DOK 6 informace o adrese Bonapartova ulice 18, Paříž. Proč je dnes dům na této adrese významný a jaké instituce v něm sídlí?*

Viz informace k DOK 6.

DOK 7: „Vzkříšený Čech“ – článek otisknutý 3. října 1914 v Paříži

Slováci, Moravané, Slezané, Čechové! Nový život počíná pro potlačované. Znovu nastal den slávy pro potomky bojovníků Žižkových. **Osvobozené Čechy** sdruží kolem sebe všechny své syny, rozptýlené **od svahů Tater ke Krušným horám**. Zaujmou opět své **místo mezi svobodnými národy**, najdou opět svou úlohu, která jim ustanovuje, aby byly článkem, **spojujícím vzdělanost Evropy západní a východní**, stanou se opět **apoštoly (...) svobody, spravedlnosti a lidskosti**.

DENIS, E. Vzkříšený Čech. In: *Nazdar* (list české kolonie v Paříži). 1/1914.

DOK 8: Tři české historické země v naší současné České republice

Zdroj: <http://vlast.cz/historicke-zeme-a-kraje>. [15. 10. 2014].

- *V kterém časopise a v které zemi vyšel Denisův článek „Vzkříšený Čech“?*

Denisův článek vyšel v časopise *Nazdar* vydávaném českou komunitou v Paříži, tzn. ve Francii.

- *Jakému společenství lidí byl text určen (viz zdroj dokumentu)?*

Text článku *Vzkříšený Čech* byl adresován českým a slovenským emigrantům v Paříži, tj. kolonii.

- *Jaké čtyři historické národy Denis cituje na začátku DOK 7? Tři z nich najdi na barevné mapce DOK 8. Který je ten čtvrtý národ a proč na mapě DOK 8 chybí? Najdi ho na barevné mapě DOK 9 a napiš jeho jméno.*

Denisem jsou zmiňováni Češi, Moravané, Slezané a Slováci. Na barevné mapě zemí ČR (DOK 8) logicky chybí Slovensko, resp. Slováci. Na mapě Evropy DOK 9 se Slovensko nachází východně od ČR.

- *Jaká je úloha Čechů v boji za osvobození? Co se myslí označením „všecky své syny“ a na jakém zeměpisném prostoru? V zeměpisném atlase najdi zmiňované Krušné hory a Tatry.*

Žák má dojít k porozumění, že v boji za svou samostatnost se spojili Češi a Slováci, kteří později v roce 1918 vytvořili společný stát ČSR. V tomto boji (úsilí) měli Češi mezi „svými syny“, tj. Moravany, Slezany a Slováky, vedoucí úlohu.

Žák dokáže pracovat se školním zeměpisným atlase a vyhledá Tatry a Krušné hory.

- *Jakou úlohu mají v Evropě znovu zaujmout „osvobozené Čechy“?*

Mají být moderátorem, spojovníkem západní a východní Evropy.

DOK 9: Slovanské národy na území Rakouska-Uherska

Zdroj: DENIS, E. Náš program. In: *La Nation Tchèque*. 1/1915, s. 8.

Zdroj: Mapa současných slovanských zemí a slovanského etnika. Na webu: http://cs.wikipedia.org/wiki/Slovan%C3%A9#mediaviewer/File:Slovanske_jazyky_cz.png. [15. 10. 2014].

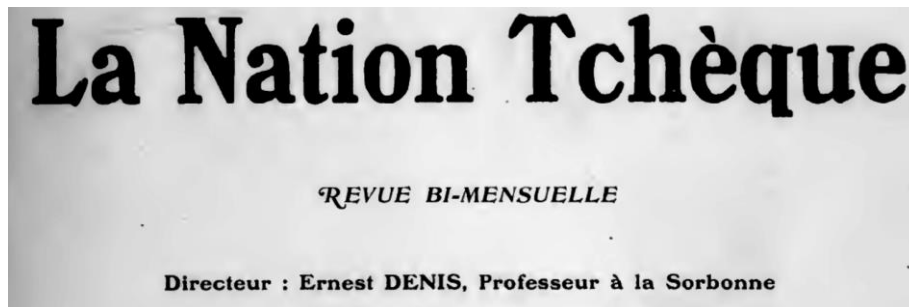
- *Porovnej obě mapky. Následně na Denisově bílé mapě Rakouska-Uherska vyznač s pomocí druhé barevné mapy ta území, kde se hovořilo česky, slovensky a polsky. Jak této skupině slovanských jazyků říkáme? Vyber z nabídky: západní, jižní či východní?*

Žák má dokázat porovnat obě mapy a vyznačit uvedené jazykové komunity na v podstatě slepé mapě R-U: čeština na území Čech, slovenština v Horních Uhrách a polština v Haliči (část někdejšího Polska). Tyto tři jazyky náleží ke skupině západních slovanských jazyků.

- *Vrať se k DOK 7 „Vzkříšený Čech“, kde Denis píše, že „osvobozené Čechy sdruží své syny od Tater až ke Krušným horám“. Zakresli tento prostor do barevné mapy DOK 9 a napiš, které dva novodobé státy se nyní v tomto prostoru nacházejí.*

Na zmiňovaném prostoru se nyní nachází ČR a Slovensko.

DOK 10: Francouzský čtrnáctideník: Český národ (La Nation Tchèque)

Zdroj: Denis, E. (red.). *La Nation Tchèque* (čtrnáctideník). Paris: rue Boissonade, 1915–1917.

DOK 11: Cíle a úkoly časopisu Český národ podle Denise

Tento program je jednoduchý (...): Samostatnost Čech. Svolil jsem, že budu jejich [českých politiků a spisovatelů] tlumočnickem [francouzským i spojeneckým politikům], protože jsem přesvědčen, že tím posloužím také věci Francie. (...) Samostatnost Čech je pro nás prvotřídní důležitostí. Je jednou z podmínek naší [francouzské] bezpečnosti a jednou ze záruk našeho [francouzského] vlivu.

Zdroj: DENIS, E. Náš program. In: *La Nation Tchèque*. 1/1915, s. 3.

- *O jaký program usiluje Denis ve své revue Český národ (La Nation Tchèque)?*

Jde o samostatnost Čech.

- *Čí názory má také časopis prostřednictvím Denise tlumočit?*

Časopis má být tribunou českých liberálních politiků a spisovatelů.

- *Zkus se podívat na otázku českého národa pohledem Francouze E. Denise. Proč chce Čechům pomáhat? Komu tím také pomůže?*

Denis, francouzský vlastenec, chce své zemi zajistit budoucí vliv v samostatném státě Čechů. Tím si Francie zajistí bezpečnost na východě od svých hranic.

DOK 12: Francouzský čtrnáctideník: Český národ od roku 1917

Zdroj: Beneš, E. (red.). *La Nation Tchèque* (čtrnáctideník). Paris: 18 rue Bonaparte, 1915–1917.

- *Doplň:*

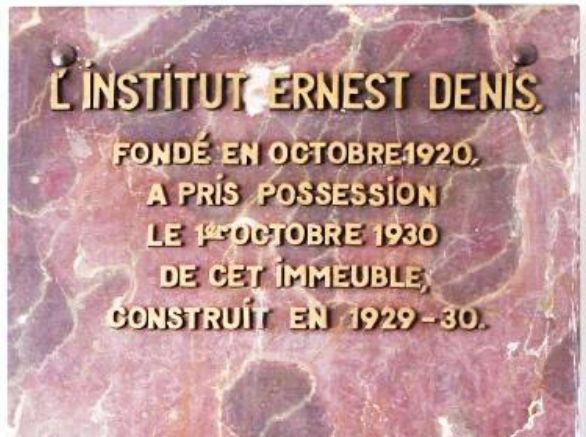
V červnu 1917 převzal po E. Denisovi redakci („directeur“) časopisu *Český národ* **Eduard Beneš** (uveď jméno). Bylo to proto, aby časopis dokázal nově pružně reagovat na aktuální potřeby česko-slovenského odboje. Jméno redaktora je však známé z pozdějších let, kdy v Československu vykonával funkci ministra zahraničí a po T. G. Masarykovi se stal prezidentem.

Pozn.: *La Nation Tchèque* vycházel v letech 1915–1918, v posledních dvou letech převzal redakci E. Beneš.

V. Denisova poválečná sláva a úspěchy

V listopadu 1918 bylo v Evropě dobojováno. Skončila první světová neboli „Velká“ válka. Denisův „Národní program“ stejně jako úsilí T. G. Masaryka se staly skutečností – vzniklo samostatné Československo. Denis vykonal v říjnu 1920 cestu do Československa, kde byl v Praze slavnostně přijat. Československý národ oslavoval Denise jako svého národního historika. Sám Denis se zasloužil o založení Ústavu slovanských studií v Paříži (1919) a v Praze vznikl Institut Ernesta Denise (1920, dnešní Francouzský institut).

DOK 13: Francouzský institut v Praze

Institut Ernesta Denise, založen v říjnu 1920, přesídlil do této budovy [Štěpánská 35, Praha], postavené v letech 1929–1930, 1. října 1930.

Zdroj: Pamětní deska na budově Francouzského institutu.
Dostupné na webu: <http://www.ifp.cz/local/cache-vignettes>.
[15. 10. 2014].

- *Po jaké osobnosti byl institut pojmenován?*

Pojmenován byl po Ernestu Denisovi. Jako Francouzský institut se začal nazývat až po druhé světové válce.

- *Zamysli se a napiš, jaké aktivity může provozovat francouzský institut. Své odpovědi porovnej s informacemi na webu: <http://www.ifp.cz/Qui-sommes-nous>.*

Institut pořádá jazykové, kulturní a jiné vzdělávací semináře. Jeho součástí je rovněž knihovna s množstvím nejen francouzských titulů.

DOK 14: Denisovo nádraží v Praze Těšnově mezi světovými válkami (zdemolováno v 80. letech 20. století)

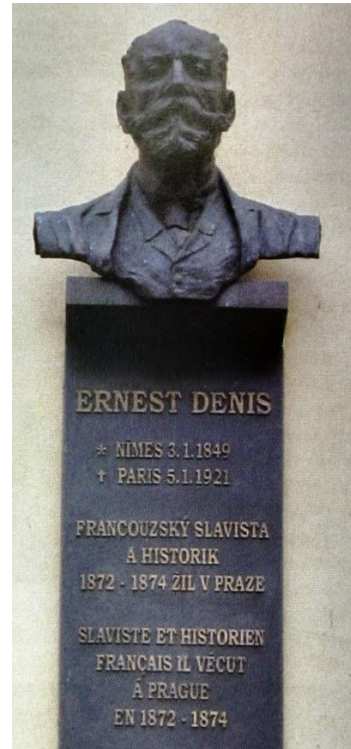
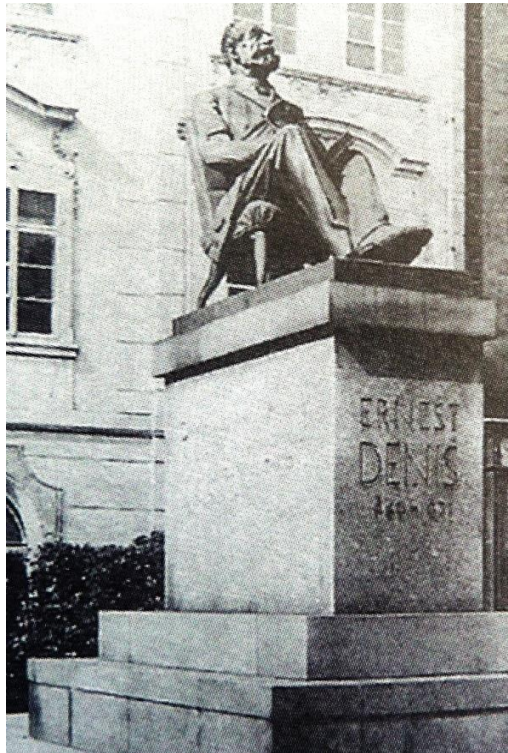

Zdroj: MARÈS, A. *Lieux de mémoire en Europe centrale*. Paris: Institut d'études slaves, 2009, s. XIX-XXII.

- *Vyhledej na internetu, po kom bylo pojmenováno nádraží na pražském Těšnově roku 1919?*

Neslo název Ernesta Denise. V roce 1919 bylo přejmenováno na Denisovo nádraží.

DOK 15: Socha E. Denise od Karla Dvořáka instalovaná na Malostranském náměstí v Praze roku 1928 (vlevo) a busta od Petra Roztočila z roku 2003, která nahradila dřívější sochu (vpravo)

Zdroj: MARÈS, A. *Lieux de mémoire en Europe centrale*. Paris: Institut d'études slaves, 2009, s. XIX-XXII.

- *Jakým způsobem je profesor Denis ztvárněn? Jak na tebe působí jeho pozice vsedě a kniha, kterou drží v rukou (fotografie vlevo)?*

Dvořákova socha ztvárňuje Denise jako profesora, tj. rozmlouvajícího učitele s knihou v ruce. Pozice v sedě působí klidným, uvolněným dojmem.
